

USHT TROMS

ÅRSMELDING 2024

Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester,
Troms

FORORD

Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) er en nasjonal satsing i regi av Helsedirektoratet og består av totalt 21 enheter i Norge. Tromsø kommune er vertskommune for senteret i Troms. Vår visjon er *Utvikling gjennom kunnskap*, og det overordnede samfunnsoppdraget er å bidra til å styrke kvaliteten i helse- og omsorgstjenestene gjennom fag- og kompetanseutvikling, spredning av ny kunnskap, innovasjon og nasjonale føringer.

Utviklingssentrene skal bidra til at de kommunale helse- og omsorgstjenestene fornyer og forbedrer seg innenfor følgende satsingsområder:

- Utvikling i samarbeid med pasienter, brukere og pårørende
- Faglig omstilling i tjenestene
- Den nye hjemmebaserte tjenesten
- Fornyelse og innovasjon

I 2024 har de nasjonale satsingsområder vært:

- Leve hele livet reformen, inkludert:
 - Lindrende behandling og omsorg
 - Pårørendestrategien
 - Ernæringsstrategien
 - Trygghetsstandard
- Demensplan 2025
- Kvalitet i tjenester til personer med utviklingshemming

USHT Troms har gjennomført prosjekter og aktiviteter innenfor alle de nasjonale innsatsområdene. Pasientsikkerhet og kvalitetsforbedring, samt velferdsteknologi, blir sett i sammenheng med satsingsområdene. USHT har videreført satsingen på klinisk observasjonskompetanse (KlinObsKommune), simulering og andre digitale løsninger, og vært leverandør av Aldring og helse sin ABC-opplæring.

I dokumentet videre vil USHT bli brukt om USHT Troms.

Tromsø 15.01.2025

Mona Pedersen, Leder for USHT Troms

INNHold

Forord	2
Bo trygt hjemme	4
Lindrende behandling og omsorg	4
Pårørendestrategien	5
Ernæringsstrategien	6
Trygghetsstandard i sykehjem	6
Demensplan 2025	7
Fagnettverk demens	7
Kvalitet i tjenesten til personer med utviklingshemming	9
Fagnettverk i tjenesten til personer med utviklingshemming	9
Webinar «En bedre hverdag»	9
Vinterlys 2024	9
Pasientsikkerhet, ledelse og kvalitetsforbedring	10
KlinObsKommune - klinisk observasjonskompetanse i kommunehelsetjenesten	10
Nettverk for mellomledere	12
Kontinuerlig forbedring som metode	12
Nettverk - vold og overgrep mot eldre	12
Legemidler	13
Simulering som metode	13
ABC-opplæring	14
Velferdsteknologi	15
VR i prosedyretrening og kompetanseheving i kommunehelsetjenesten	15
Øvrige aktiviteter	16
Læringsnettverk for utvikling og innføring av mentorprogram i kommuner i Troms og Finnmark (Jobbvinner)	16
Helse- og omsorgstjenester til den samiske befolkningen	16
Forskning	16
Helsefellesskapet	17
Vertskommune- samarbeid	17
Kommunemøter	17
Senter for omsorgsforskning	17
Innspill høringer	17
Kommunikasjon	18

Bilde på forsiden av årsmeldingen er tatt av Toril Bülow, fra Tønsvikdalen.

BO TRYGT HJEMME

Reformen [«Felleskap og meistring – Bu trygt heime»](#) har fire satsingsområder for å sikre en mer samlet innsats for et mer aldersvennlig samfunn preget av åpenhet, trygghet og fellesskap:

- Levende lokalsamfunn
- Boligtilpasning og -planlegging
- Kompetente og myndiggjorte medarbeidere
- Trygghet for brukere og støtte til pårørende

Det gode arbeidet som er gjort i «Leve hele livet» videreføres i den nye reformen, og USHT har fokus på flere områder innenfor reformen.

STØTTEAPPARATET

Arbeidet i det regionale støtteapparatet har vært noe begrenset i 2024 på grunn av uklarhet knyttet til Statsforvalterens rolle i den nye Bo trygt hjemme-reformen. Til tross for dette har møtene i det regionale støtteapparatet fortsatt, med fire møter i løpet av året. På disse møtene har ulike samarbeidspartnere møttes og delt relevant informasjon.

I 2025 vil Statsforvalteren i Troms og Finnmark etablere et nytt regionalt samarbeid knyttet til reformarbeidet, i samarbeid med relevante samarbeidspartnere. USHT vil delta her.

KOMPETANSENETTVERK INNEN HELSE- OG OMSORGSSEKTOREN

KS Nord-Norge og Statsforvalteren i Troms og Finnmark etablerte i 2024 et kompetansenettverk innen helse- og omsorgssektoren. Målet var å etablere et kompetansenettverk som skal aktivt bistå kommunene i arbeidet med å rekruttere, beholde og utvikle helsepersonell og fagkompetanse i regionen, samt styrke kvaliteten i helse- og omsorgstjenestene i kommunene gjennom fag- og kompetanseutvikling. I nettverket deltar ulike studiesenter fra regionen, fagskoler, NAV, Helsefellesskap, Troms fylkeskommune, Nasjonalt senter for distriktsmedisin, NAV, UiT og utviklingssentrene i fylkene. Det har vært et fysisk og et digitalt møte i nettverket i løpet av året. Arbeidet vil fortsette videre i 2025.

Lindrende behandling og omsorg

I henhold til Meld. St. 24, «Bo trygt hjemme», har USHT hatt som oppdrag å fremme utviklingsarbeid innen lindrende behandling og omsorg. Stortingsmeldingen understreker behovet for å styrke palliasjon i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. For å sikre at pasienter og brukere med livstruende sykdommer får god livskvalitet og tilstrekkelig helsehjelp mot livets slutt, er det avgjørende at helsepersonell har den nødvendige palliative kompetansen. En god palliativ praksis er essensiell for å støtte pasienter, brukere og deres pårørende i møte med livstruende sykdom. USHT har flere aktiviteter innen dette satsningsområdet, som vil bli beskrevet under.

NORDNORSK PALLIASJONSKONFERANSE 2024

I samarbeid mellom USHT, Tromsø kommune, UiT Norges arktiske universitetet, Lindring i Nord ved Universitetssykehuset Nord-Norge, ble den årlige konferansen innen palliasjon, gjennomført den 16. februar 2024. Konferansen retter seg mot ansatte i den kommunale helse- og omsorgstjenesten samt studenter ved universitetet. USHT deltok aktivt i arrangementskomiteen og hadde ansvaret for streaming til digitale deltagere. Konferansen samlet over 100 fysiske deltagere i et auditorium på UiT, samt mer enn 350 digitale oppkoblinger fra kommuner over hele landet. Hovedtema for konferansen var kreftsykdom, med forelesninger som hjemmedød, ivaretagelse av samiske kreftpasienter og selvivaretagelse for helsepersonell.

FORHÅNDSSAMTALER – SIMULERING SOM METODE

Gjennom midler fra Nasjonalt senter for distriktsmedisin (NSDM) sitt «Program for distriktsmedisinsk forskning og fagutvikling», har USHT laget et fagutviklingsprosjekt med mål om å styrke kompetansen innen palliasjon blant helsepersonell i kommunene i Troms og at helsepersonell skal ta i bruk forhåndssamtaler med sine pasienter og deres pårørende.

I prosjektet har USHT produsert to undervisningsvideoer med temaene «Palliasjon, forhåndssamtaler og etikk» og «Simulering og simulering av forhåndssamtaler». Hver video inneholder oppdatert fagkunnskap og refleksjonsspørsmål. For å evaluere innholdet i videoene, ble fire kommuner i Troms invitert til en piloteringsdag i mai 2024. Her ble videoene vist, og deltagerne fikk mulighet til å diskutere og presentere sine refleksjoner basert på refleksjonsspørsmålene i videoene.

I 2024 mottok USHT ytterligere midler fra NSDM for å videreutvikle fagutviklingsprosjektet. Dette inkluderer utvikling av 4-5 opplæringspakker som kombinerer de to undervisningsvideoene med halvdags fagmøter i samarbeid med deltagende kommuner og opplæring av nye fasilitatorer for simulering av forhåndssamtaler. For å støtte kommunene i implementeringen av tiltak som sikrer rutiner og kontinuerlig opplæring i simulering av forhåndssamtaler, ønsker USHT å etablere et læringsnettverk for de involverte kommunene. Mer informasjon om prosjektets videreutvikling vil bli inkludert i handlingsplanen for 2025.

WEBINARSERIE «DEN LILLE FORSKJELLEN»

Gjennom høsten 2024 har USHT tilbudt en webinarserie rettet mot ansatte i kommunale helse- og omsorgstjenester, samt andre interesserte innen fagområdet lindrende pleie og omsorg ved livets slutt. Serien har bestått av seks webinarer, hvor alle hadde sitt eget tema. Gjennom serien fikk deltagerne være med på identifisering av den palliative pasienten, etiske aspekter ved palliasjon, forhåndssamtaler og palliativ plan, åpenhet om døden, smertekartlegg og smertelindring, tretthet hos den palliative pasient og rettigheter for pasient og pårørende i palliativ behandling.

Hvert webinar har hatt et gjennomsnitt på 74 oppkoblinger, med deltagere fra kommuner i hele landet som har vist engasjement og interesse for temaene som ble belyst.

Pårørendestrategien

Pårørendestrategien [«Vi – de pårørende»](#), kom i 2020, og skal bidra til at pårørende blir anerkjent som en ressurs, og gir retning og tiltak for en bedre pårørendeomsorg. USHT har hatt fokus på å gjøre denne kjent, samt å ha pårørendeperspektiv i ulike satsinger, som for eksempel i nettverk for Demensplan 2025 og visning av den nasjonale pårørendekonferansen, som beskrives i avsnittet under.

I ulike nettverk, samt i samarbeidsmøter med kommunene har det vært fokus pårørendearbeid, og snakket om pårørendeavtaler og pårørendeundersøkelsen [«IVARETATT?»](#). Det er flere kommuner som nå har tatt i bruk denne undersøkelsen for å hente inn erfaringer fra pårørende. Pasient- og brukerorganisasjoner deltar i ressursgrupper til ulike satsingsområder, og pårørendeerfaringer løftes frem i samlinger. Pårørendestrategien, og aktuelle saker knyttet til dette tema har blitt delt i nyhetsbrev og på Facebook.

Leder av USHT Troms var invitert til morgensendingen på NRK P1 Troms den 18. september for å snakke om pårørendearbeid og den nasjonale pårørendekonferansen.

PÅRØRENDEKONFERANSEN 2024

USHT arrangerte felles digital visning av den nasjonale Pårørendekonferansen i regi av Pårørendesenteret den 18. september i Tromsø rådhus. Invitasjonen ble sendt bredt ut i Tromsø kommune, til både politiske organer, skole- og oppvekstsektoren, barnevern og helse og omsorgstjenesten, samt til alle kommuner i Troms med mulighet for deltakelse. Pasient- og brukerorganisasjoner ble også invitert. Det var 65 deltagere på konferansen.

Ernæringsstrategien

[Nasjonal strategi for godt kosthold og ernæring hos eldre i sykehjem og som mottar hjemmetjenester](#) ble lansert i 2021. Den skal bidra til at eldre pasienter og brukere får en individtilpasset, helhetlig, koordinert og trygg mat- og ernæringsoppfølging i tråd med nasjonale faglige retningslinjer.

Ernæring hos den geriatrike pasienten og ernæring hos personer med demens har blitt løftet opp på to fagseminarer i ABC-opplæringen dette året. Temaet har blitt belyst gjennom forelesninger og via refleksjonsoppgaver der deltagerne arbeidet med temaet i grupper. USHT deltar i ernæringsnettverket i vertskommunen Tromsø. Formålet med nettverket er å arbeide for å heve kvaliteten, samt å forebygge uønsket variasjon i ernæringsarbeidet i tjenesten. Nettverket skal bidra til implementering av kommunens kvalitetsplan for ernæring og utarbeide veiledere for den enkelte tjeneste. Nettverket ledes av ernæringsfysiolog i Tromsø kommune.

ERNÆRINGSKONFERANSE

Ernæringsnettverket i Tromsø har tradisjonelt arrangert årlig fagdag for ansatte i tjenesten i Tromsø kommune. USHT er medarrangør for denne dagen, som de siste årene har blitt en konferanse for hele Troms fylke samt for interesserte utenfor vårt fylke. Konferansen har blitt gjennomført både fysisk og digitalt slik at flest mulig kan delta. I 2024 skulle konferansen gjennomføres 27. november, men ble utsatt til 2025 på grunn av den økonomiske situasjonen i vertskommunen. Konferansen er planlagt gjennomført i mai 2025.

Trygghetsstandard i sykehjem

USHT samarbeidet i 2023 med utviklingssentrene i Nordland, Finnmark og samisk om utarbeidelse av webinarer om «[Trygghetsstandard i sykehjem](#)». Det er publisert 7 webinarer med tema fra trygghetsstandarden. Hvert webinar har en kunnskapsbasert del og en erfaringsbasert del. Det er også utarbeidet refleksjonsoppgaver til hvert webinar. Disse ligger tilgjengelig på nettsiden til utviklingssentrene.

Det har vært informert om Trygghetsstandarden og webinarene på nettsiden, i sosiale medier og i nyhetsbrevet. USHT har mottatt enkelte henvendelser fra kommuner og sykehjem som ønsker å arbeide med standarden. Vi bistår de som henvender seg til senteret.

DEMENSPLAN 2025

Demens rammer både yngre og eldre, og det rammer mange. Det anslås at minst 100.000 nordmenn har en demenssykdom i dag, og det er ventet at tallet vil øke kraftig de neste årene. Tjenester av god kvalitet sikres gjennom gode systemer for personsentrert omsorg, med faglig kompetente medarbeidere som møter den enkelte med respekt og verdighet, og som kan omsette pålitelig kunnskap til god praksis. God demensomsorg handler om å møte den enkelte der han eller hun er, og iverksette individuelt tilrettelagte tjenester og tilbud basert på innsikt i den enkeltes livsfortelling og sykdomshistorie (Demensplan 2025).

Innenfor fagområdet demens er det etablert en ressursgruppe som består av representanter fra kommunene i Troms, UNN HF, Nasjonalforeningen for folkehelsen og ledes av USHT. Denne gruppen fungerer som en rådgivende gruppe for aktiviteter innen satsingsområdet [Demensplan 2025](#).

Fagnettverk demens

I 2024 ble et tverrfaglig og interkommunalt fagnettverk etablert for å videreføre arbeidet fra læringsnettverket i Demensplan 2025. Målet med nettverket er å styrke tverrfaglig samarbeid på tvers av kommunegrenser og tjenester, bidra til kompetanseutvikling, og skape en arena for samarbeid og erfaringsutveksling.

Fagnettverket består av ressurspersoner i kommunene som har mulighet å påvirke den daglige tjenesteytingen for personer med demens. Hver kommune vurderer selv hvilke ansatte som bør delta i nettverket. Felles for alle deltagerne er kompetanse på og interesse for fagfeltet. De som deltar skal ta med seg kunnskap og erfaringer som blir delt tilbake til eget arbeidssted, slik at dette kommer til nytte for flere. Fagnettverket består av ressurspersoner fra 17 ulike kommuner og har til sammen 52 deltagere. UiT er også representert med to deltagere, samt UNN med to deltagere.

I 2024 ble det gjennomført to digitale samlinger med temaene:

- demens og alkohol/rus
- samarbeid med brukerorganisasjoner og frivillige organisasjoner
- utfordrende atferd hos personer med demens

Samlingene og programmet organiseres av en ressursgruppe som tar utgangspunkt i nasjonale satsingsområder og lokale behov.

Kognitiv stimuleringsterapi for personer med demens

Kognitiv stimuleringsterapi (KST) er anbefalt i den nasjonale retningslinjen for demens og kan tilbys hjemmeboende personer med demens i Inn-på-tunet-tilbud, dagaktivitetssentre, eller i regi av kommunale helsetjenester og poliklinikker. Metoden kan også benyttes for personer med demens i omsorgsboliger og sykehjem. KST er en evidensbasert gruppeintervensjon, utviklet i Storbritannia, med mål om å bedre kognitiv funksjon og livskvalitet hos personer med mild til moderat grad av demens.

På bakgrunn av dette arrangerte USHT i 2024 et gruppelederkurs for kommuner i fylket. Kurset, som ble gjennomført den 8. oktober 2024, hadde 30 påmeldte deltagere fra 10 ulike kommuner. Kurset ble ledet av Aldring og helse i samarbeid med kursholdere fra Kløveråsen utrednings- og kompetansesenter for personer med demens.

Deltagerne ønsket en arena med mulighet for erfaringsutveksling i etterkant av kurset, og USHT vil vurdere å opprette et nettverk for gruppeledere i denne metoden. En evaluering ble gjennomført etter kurset, og ytterligere evaluering planlegges tre måneder etter gjennomføringen for å vurdere metodens effekt og nytte.

TID-modellen

USHT ønsker å bidra til forebygging og behandling av APSD hos personer med demens, og tilbyr basiskurs og administratorkurs i «[TID-modellen](#)» på forespørsel. I 2024 ble det gjennomført 7 kursdager, inkludert to basiskurs og administratorkurs for henholdsvis Målselv kommune og Karlsøy kommune.

En kartlegging i 2023 blant ledere og TID-administratører i Troms avdekket behov for en arena for om erfaringsdeling i etterkant av TID-opplæringen. Som oppfølging ble det høsten 2024 arrangert første samling i fagnettverk TID, der det deltok 12 ressurspersoner fra fire kommuner som har tatt i bruk modellen. På samlingen ble det lagt opp til erfaringsdeling i grupper, faglig oppdatering, informasjon om ny forskning og et innlegg fra Lillestrøm kommune, som har lyktes med å implementere TID-modellen i stor skala. Evalueringen av nettverkssamlingen viser at det er behov for å videreføre slike møtearenaer.

KVALITET I TJENESTEN TIL PERSONER MED UTVIKLINGSHEMMING

I den nasjonale veilederen [Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming](#), vektlegges det at personer med utviklingshemming og deres familier, skal få muligheten til å leve gode liv ut fra deres forutsetning. Dette medfører at de ansatte som gir tjenester til personer med utviklingshemming må ha en kompetanse som blant annet bidrar til trygghet, gode faglige tjenester og inkludering. For å bidra med kompetansehevende tiltak for denne tjenesten i Troms, har USHT videreført møter i ressursgruppen for satsningsområdet og gjennomført flere aktiviteter i 2024. USHT deltar også i kvalitetsutvalget i seksjon for habilitering i vertskommunen.

Fagnettverk i tjenesten til personer med utviklingshemming

Fagnettverket består av ressurspersoner i kommunene som arbeider i tjenesten og har mulighet til å påvirke den daglige tjenesteytingen for personer med utviklingshemming. Nettverket har som mål å forbedre tjenester og brukernes livskvalitet, legge til rette for erfaringsdeling på tvers av kommuner i Troms, fremme kunnskapsbasert praksis og god samhandling. Det skal også bidra til å unngå uønsket variasjon i tjenestene. Temaer og forelesere for samlinger i fagnettverket fastsettes i samarbeid med en ressursgruppe etablert for satsningsområdet.

Den 5. og 6. mars 2024 gjennomførte fagnettverket en fysisk samling i Tromsø. Det var 59 deltagere fra 17 forskjellige kommuner i Troms, som deltok. Tema for samlingen var:

- 5. mars: Hovedtema var somatisk helse hos personer med utviklingshemming, med forelesere fra Helsedirektoratet, Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemming (NAKU) og USHT.
- 6. mars: Hovedtemaet var psykisk helse hos personer med utviklingshemming, hvor Vinterlys 2024 ble vist i kommunestyresalen på rådhuset i Tromsø.

Webinar «En bedre hverdag»

Da en fysisk samling for fagnettverket høsten 2024 ikke lot seg gjennomføre, ble det planlagt en webinarserie for ansatte i tjenester til personer med utviklingshemming. Denne ble planlagt i samarbeid mellom USHT og Voksenhabiliteringen ved UNN Tromsø. Webinarene er basert på tema fra den nasjonale veilederen «Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming», men temaer ble også valgt etter innspill fra ressursgruppen og fagnettverket.

Webinarserien er åpen for alle, uten behov for påmelding. USHT er fasilitator og programleder i webinarserien, mens Voksenhabiliteringen ved UNN Tromsø står for det faglige innholdet.

Serien startet 27. november 2024 med temaet «Om utviklingshemming – diagnostisering», og hadde 37 deltagere fra 11 kommuner i Norge, hvor 7 av dem var fra Troms. Flere deltok via møterom med flere personer per pålogging. Webinarene fortsetter hver siste onsdag i måneden frem til april 2025.

Vinterlys 2024

Vinterlys arrangeres i et samarbeid mellom USHT Finnmark og USHT Troms. I 2024 ble den heldigitale konferansen gjennomført 6.mars, med psykisk helse hos personer med utviklingshemming som hovedtema. Programmet inkluderte foredrag om forebygging og behandling av psykiske lidelser til denne brukergruppen, samt erfaringer fra kommuner i Troms og Finnmark.

Konferansen hadde 198 påmeldte deltagere fra 36 forskjellige kommuner i Norge og er rettet mot ledere og ansatte i tjenester til personer med utviklingshemming.

PASIENTSIKKERHET, LEDELSE OG KVALITETSFORBEDRING

KlinObsKommune – klinisk observasjonskompetanse i kommunehelsetjenesten

[KlinObsKommune](#) er en kompetansetrapp basert på nasjonalfaglige råd for tidlig oppdagelse og rask respons ved forverret somatisk tilstand¹. I 2024 har hovedfokus vært på instruktør opplæring og oppfølging av læringsnettverk knyttet til de ulike trinnene i kompetansetrappa. Totalt har 20 kommuner i Troms og Finnmark deltatt, med tjenesteområdene sykehjem, habilitering, hjemmetjeneste, helsehus, rus og psykisk helse.

KLINOBSKOMMUNE I TROMS OG FINNMARK

Trinn 1: Grunnleggende ferdigheter i klinisk observasjonskompetanse.

En spørreundersøkelse blant ansatte (n=316), som har fått opplæring i grunnleggende observasjonskompetanse og bruk av ABCDE-metodikk viser at:

- 97 % vil anbefale opplæringen til kollegaer i egen tjeneste/avdeling.
- 91 % opplever økt trygghet i jobben.
- 91 % føler de vet hva de skal gjøre hvis en akuttsituasjon.
- 54 % mener at slik opplæring for nyansatte kan bidra til bedre rekruttering.

I perioden 2021 – 2024 har lokale instruktører i 20 kommuner gitt opplæring til over 3500 ansatte.

Trinn 2: Hjerte-lunge redning.

16 kommuner og USHT Nordland har deltatt på Kommune-HLR instruktørkurs, utviklet av USHT Troms, USHT Finnmark og USHT samisk, basert på retningslinjer fra NRR (2023)². En spørreundersøkelse blant kursdeltagere viser at:

- 92% planlegger å gjennomføre grunnkurs for ansatte i inneværende år.

Lokale instruktører har gitt opplæring til over 1500 ansatte i HLR med hjertestarter i perioden 2022-2024. Datamaterialet inkluderer alle HLR-kurs uavhengig av opplæringsmetode for instruktører.

Trinn 3: ProACT-opplæring

USHT Troms, USHT Finnmark og USHT samisk har etablert et felles proACT³ fakultetet som muliggjør instruktørkurs for kommunene i Troms og Finnmark. Fra 2022 til 2024 har 54 proACT-instruktører fra 19 kommuner fått opplæring. Kurset inneholder teori om ABCDE, ISBAR og NEWS2, samt simuleringstrening med prebrief og debrief.

¹ <https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/tidlig-oppdagelse-og-rask-respons-ved-forverret-somatisk-tilstand>

² Norsk resuscitasjonsråd <https://nrr.org/retningslinjer/norske-retningslinjer-2021/nr21> oppdatert 23. januar 2023

³ ProACT Norge, en ideell forening som forvalter kurskonseptet: «Tidlig oppdagelse, rask respons og teamarbeid ved forverret somatisk tilstand»: <https://www.proactnorge.org/>

En spørreundersøkelse blant proACT-instruktører viser at:

- 86% mener konseptet er godt tilpasset deres tjeneste.
- Faktorer som fremmer gjennomføring lokalt inkluderer ledelsesengasjement, samarbeid mellom instruktører og felles mål.

Lokale instruktører har lært opp over 200 ansatte i proACT-grunnkurs i perioden 2022-2024, med gode tilbakemeldinger fra deltakere som ønsker repetisjon.

Trinn 4: Trygg akuttmedisin

Trygg akuttmedisin inkluderer simulering av tidskritiske forløp som hjerneslag, hjerteinfarkt og sepsis. I 2024 besluttet Helse Nord og helsefellesskapene i regionen å innføre tverrfaglig simuleringstrening. Oppdaterte prosedyrer inkluderer muligheter for e-læring, og tiltaket er inkludert i nasjonalt revidert materiell for KlinObsKommune. USHT Troms deltar i FSU akuttmedisin i Helsefellesskapet for Troms og Ofoten.

Trinn 5: Simulering av forhåndssamtaler og etisk refleksjon.

Dette trinnet er prosjektorganisert med støtte fra NSDM og piloteres i 4 kommuner i Troms ved prosjektleder Sindre Nordly. Les mer om prosjektet på side 4.

LÆRINGSNETTVERK TRINN 1-3

USHT Troms, USHT Finnmark og USHT samisk har fordelt oppfølging i læringsnettverk for erfaringsdeling på tvers av kommuner og/eller tjenesteområder. I 2024 har det vært gjennomført 13 digitale læringsnettverksmøter, med totalt 109 deltagere fra 18 kommuner. Både ledere og instruktører for de ulike trinn har deltatt.

VR-LÆRING I KLINOBSKOMMUNE

USHT Troms, Dyrøy kommune og Tromsø kommune deltar i et innovasjonsprosjekt med [CTD](#)⁴ for å utvikle VR-opplæringstjeneste for helsepersonell. Tjenesten er basert på nasjonalfaglige råd for tidlig oppdagelse og rask respons ved forverret somatisk tilstand. Les mer om dette prosjektet side 15.

NASJONALE BIDRAG

USHT Troms har deltatt i revidering av nasjonalt opplæringsmateriell i [KlinObsKommune](#), samt deltatt i nasjonal arbeidsgruppe for revidering av nasjonalfaglige råd for tidlig oppdagelse og rask respons ved forverret somatisk tilstand.

⁴ Connect the dots: <https://connectthedots.no/>

Nettverk for mellomledere

Etter tilbakemeldinger fra kommunene har USHT tatt initiativ til å etablere og fasilitere et nettverk for mellomledere i kommunehelsetjenesten i Troms. Nettverket inkluderer avdelingsledere, enhetsledere og virksomhetsledere. Målet er å skape et tillitsbasert lederfellesskap og en arena for gjensidig kompetanseheving, erfaringsutveksling, faglig påfyll og inspirasjon på tvers av kommuner, tjenester og organisatoriske grenser.

Nettverket har en kombinasjon av fysiske og digitale samlinger, ca 3-4 ganger per år, med faste deltagere for å sikre kontinuitet og psykologisk trygghet. Tema for samlingene fokuserer på ledelse og knyttes til identifiserte behov og utfordringer ledere står i. Samlingene gjennomføres med en kombinasjon av faglige innlegg, gruppedialoger samt deling av lederhistorie fra deltagerne.

Den første samlingen ble gjennomført digitalt den 19. september 2024, med 65 deltagere fra 16 kommuner. Temaet for samlingen var «Hvorfor trenger vi mellomledere i kommunehelsetjenesten?» Den andre samlingen ble arrangert fysisk den 13.-14. november 2024 i Tromsø, i samarbeid med Helsefellesskapet i Troms og Ofoten. Temaet for samlingen var «Hvordan bygge det gode laget», og det var 47 deltagere fra 15 kommuner.

Tilbakemeldinger på samlingene har vært svært positive. Deltagerne beskriver dem som inspirerende, lærerike, nyttige og givende. Deltakerne rapporterer at de bygger nettverk, deler erfaringer, får nye perspektiver og refleksjoner rundt egen lederrolle.

Ledernetverket videreføres i 2025. Det er etablert en ressursgruppe med representanter fra kommunene og andre samarbeidspartnere som skal støtte opp og bidra faglig i planlegging og gjennomføring. Ressursgruppen ledes av USHT, og møtes 3-4 ganger i året.

Kontinuerlig forbedring som metode

I samarbeid med UNN og avdeling for kontinuierlig forbedring har USHT Troms og kommuner fått muligheten til å delta i den regionale Forbedringsutdanningen Nord i regi av Helse Nord. Denne utdanningen gjør deltakerne rustet til å sette i gang og lede forbedringsarbeid. Utdanningen er praktisk orientert, og deltakerne må ha med seg et forbedringsprosjekt som de skal arbeide med i opplæringsperioden. Utdanningen består av tre samlinger på til sammen 7 dager. USHT disponerer et begrenset antall plasser, og kommuner må søke om deltakelse.

I 2024 fullførte fire ansatte fra Tromsø kommune og to ansatte fra USHT utdanningen. Totalt fem ansatte fra kommunene Storfjord og Nordreisa startet opp høsten 2024, og de vil være ferdige i mars 2025. USHT veileder de kommuneprosjektene som startet opp høsten 2024.

Nettverk - vold og overgrep mot eldre

USHT samarbeider med RVTs Nord om å styrke og samordne den tverretatlige innsatsen og kompetansehevingen om temaet vold og overgrep mot eldre. RVTs Nord har utformet et manus til et nettkurs om vold og overgrep i sykehjem, der USHT har bidratt. Kurset skal være en del av [TryggEst-kursene](#), som Bufdir har ansvaret for. Det arbeides med å utarbeide to kurs ut fra manuset: et kurs for ledere og fagledere/fagutviklere, samt et basiskurs for alle ansatte i sykehjem. Kursene skal publiseres i løpet av våren 2025.

I juni 2025 arrangerte RVTs Nord og USHT et webinar om vold, overgrep og omsorgssvikt på sykehjem. Det var 77 påmeldte, og flere så det sammen med kollegaer. Webinaret var en del av en serie webinarer som RVTs og Bufdir samarbeidet om. Målet var å sette fokus på vold, overgrep og omsorgssvikt mot risikoutsatte voksne og eldre, og TryggEst-modellen. Det ble gjort opptak av webinaret, og USHT har fått tilbakemelding fra kommuner som bruker deler av webinaret i internundervisning for sine ansatte.

Legemidler

LEGEMIDDELNETTVERKET I TROMSØ KOMMUNE

Utviklingssenteret deltar i Tromsø kommunes legemiddelnettverk, som inkluderer fagpersoner fra sykehjem, somatisk hjemmetjeneste, helsehus, habilitering, barneboliger og legevakt. Kommunen har over tid hatt fokus på legemiddelbruk i tjenestene, og har ansatt flere farmasøyter i helse- og omsorgstjenestene.

I 2024 har nettverket blant annet arbeidet med prosjektet «Pasientens legemiddelliste», som Tromsø kommune deltar i, samt at USHT har bidratt med å arrangere Legemiddelkonferansen 2024.

LEGEMIDDELKONFERANSEN 2024

Årets konferanse ble avholdt 9. oktober og hadde temaet «Medikamenters rolle i behandling av psykisk helse og rus». Det var 231 påmeldte deltagere, hvor 110 deltok fysisk og 121 digitalt. Deltagerne kom fra 26 forskjellige kommuner, hvor 7 av dem var fra Troms.

Legemiddelkonferansen sammen med to kurskvelder, utgjør et klinisk emnekurs for leger. I 2024 deltok 35 leger fra Tromsø kommune. Kursene ble arrangert i samarbeid med RELIS og representanter fra Tromsø kommune.

USHT bidro i planleggingen og gjennomføringen av legemiddelkonferansen og har blant annet ansvaret for streaming ut til kommunene.

Simulering som metode

Studier viser at simulering gir god læring for både tekniske og ikke-tekniske ferdigheter, og har klare fordeler sammenliknet med andre undervisningsformer. Simulering skaper trygghet for profesjonsutøveren. For å møte utfordringene og de komplekse problemstillingene i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, må helsepersonell ha kompetanse som samsvarer med oppgavene de står overfor. Simulering bidrar til økt kompetanse og trygghet gjennom muligheten til å trene på tiltak og øve på prosedyrer. Selv om simulering er godt etablert i spesialisthelsetjenesten og helsefagutdanningene, er denne metoden fortsatt lite utbredt i kommunehelsetjenesten, til tross for sitt store potensiale⁵.

USHT har derfor startet utredning av hvordan simulering som metode kan organiseres og implementeres i kommunene, blant annet for opplæring og mengdetrening. Prosjektet har undersøkt om tradisjonelle simuleringsmetoder kan tilpasses og anvendes i en VR-kontekst (se også VR i prosedyretrening og kompetanseheving i kommunehelsetjenesten s. 15). VR-simulering gir ansatte mulighet til å trene på realistiske scenarioer under trygge rammer på arbeidsplassen.

Fagpersonell i prosjektet og superbrukere i pilotkommunene har gjennomgått 3 ulike fasilitatorkurs for tradisjonell simulering (ProACT, FørsteBest og Simulering av forhåndssamtaler). Hensikten har vært å bygge opp lokal fasilitatorkompetanse som også kan fasilitere virtuelle simuleringer og utvikle egne relevante scenarier. Basert på behov og funksjonelle krav tilbyr VR-løsningen nå mulighet for å planlegge og følge opp kompetansetiltak, utvikle egne scenarier, veilede trening på prosedyrer og fasilitere simulering og scenariotrening i VR.

For å sikre beste praksis i anvendelse og integrering av simulering som metode i kommunale tjenester anbefales det å benytte «Helhetlig tjenestemodell for velferdsteknologi» som rammeverk i kombinasjon med «Modell for kvalitetsforbedring».

⁵ [Nasjonal helse- og sykehusplan 2020–2023, kortversjon \(regjeringen.no\)](https://regjeringen.no)

ABC-opplæring

[ABC-opplæring](#) er et viktig kompetansehevende tiltak for den kommunale helse- og omsorgstjenesten, og USHT er leverandør av denne opplæringen. Det faglige innholdet knyttes til en del av våre øvrige satsingsområder, samt fagområder som er viktige for kommunene. I Demensplan 2025 fremheves ABC-opplæring innen demens og eldreomsorg som en viktig del av innsatsområde 4, som handler om planlegging, kompetanse og kunnskapsutvikling. I den nasjonale veilederen «Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming», står det i satsningsområde 2 (samarbeid og kompetanse) at kommunene må sørge for at personellet har tilstrekkelig med kompetanse i tjenestene. Her pekes det på Mitt Livs ABC som et av tiltakene. Flere av heftene i Mitt Livs ABC er laget på bakgrunn av innhold i denne nasjonale veilederen.

Det har vært gjennomført informasjonsmøter og fagseminarer etter kommunenes behov. I oktober 2023 ble det sendt ut en kartlegging til alle kommuner i Troms for å identifisere opplæringsbehov for 2024. Det var 9 av 21 kommuner som besvarte kartleggingen, og basert på disse tilbakemeldingene ble det besluttet oppstart av ABC-opplæring høsten 2024. I løpet av året har det vært gjennomført seks informasjonsmøter om ABC-opplæringen, og det har også blitt gitt informasjon om ABC-opplæringen på samarbeidsmøter med kommunene og andre relevante arenaer.

Fagområder avsluttet våren 2024:

- Demensomsorgens ABC perm 2: 47 deltagere

Fagområder med oppstart høst 2024:

- Demensomsorgens ABC perm 1 – 88 deltagere
- Aldring og omsorg – 10 deltagere
- Mitt livs ABC perm 1 – 104 deltagere

Totalt deltok 249 personer fra 11 av 21 kommuner i Troms på ABC-opplæringen i 2024.

I år har det vært ekstra fokus på vertskommunen, og informasjon om opplæringen har blitt presentert kvalitetsutvalgene i seksjonene for sykehjem, hjemmetjenester og habilitering.

VELFERDSTEKNOLOGI

Velferdsteknologi innlemmes i relevante satsingsområder der det anses som hensiktsmessig. USHT arbeider for å understøtte det nasjonale velferdsteknologiprogrammet gjennom fokus på helhetlig tjenestemodell. Dette inkluderer temaer som brukerbehov, etikk, regelverk, informasjonssikkerhet og personvern, samt organisering, implementering og drift.

Helhetlig tjenestemodell benyttes som rammeverk for å identifisere hvilke oppgaver som må løses, roller og ansvar for å sikre en robust fremtidig rutinetjeneste i prosjektet ["Utvikling av VR-applikasjon for kompetanseheving - KlinObsKommune"](#).

I 2024 har USHT samarbeidet med regionale digitaliseringsnettverk og regionale nettverkskoordinatorer i nord. Det er gjennomført flere møter for å bli kjent med hverandre, og se på hvordan samordne innsatsen mot kommunene.

VR i prosedyretrening og kompetanseheving i kommunehelsetjenesten

Sviktende tilgang på helsepersonell med riktig kompetanse er en av de største utfordringene for bærekraften i helsetjenesten. For å møte dette behovet har USHT Troms, i samarbeid med Tromsø kommune, Dyrøy kommune og ConnectTheDots (CTD), utviklet en VR-opplæringstjeneste.

Formålet med prosjektet er å undersøke om Virtual Reality (VR) kan supplere opplæring og simuleringstrening i kommunehelsetjenesten, basert på nasjonalfaglige råd for «[Tidlig oppdagelse og rask respons ved forverret somatisk tilstand](#)» og «[KlinObsKommune](#)». Opplæringstjenesten i VR gir ansatte mulighet til å øve på prosedyrer, kritiske situasjoner og tilstander gjennom virkelighetsnære scenarioer, med fokus på kommunikasjon og samhandling.

Helsepersonell og fagutviklere fra kommunene har bidratt med behovskrav, spesifikasjoner, testing og evaluering av funksjonalitet for å sikre kvaliteten i løsningen. I 2024 har det vært gjennomført en minipilot samt drop-in på ulike enheter i Tromsø kommune. Resultater fra minipiloteringen viser at VR-opplæringen oppleves som nyttig og morsomt, og gir økt mestring, trygghet og læringsutbytte for ansatte. Leder i distriktskommunen rapporterer om bedre oversikt over kompetansenivå, forenklet teamarbeid og at det har hatt positive effekter på sykefravær og rekruttering.

Foreløpige estimer fra prosjektet kan tyde på at VR-basert opplæring kan redusere opplæringstiden og kostnader sammenlignet med tradisjonell opplæring i klinisk observasjonskompetanse.

Partene har, sammen med Senter for omsorgsforskning nord (SOF) og Universitetssykehuset i Nord-Norge (UNN) levert to søknader til Forskningsrådet (KommuneHelse og Pilot Helse) for å videreutvikle løsningen og få erfaring med implementering og drift i større skala. I tillegg støtter USHT Dyrøy kommune i prosjektet «Lavterskel kompetanseheving ved bruk av VR-briller» i samarbeid med fire omkringliggende kommuner. Formålet er å benytte VR til samtrening og felles kompetanseheving i kommunene.

Erfaringene deles nasjonalt og prosjektet har fått oppmerksomhet på flere konferanser og i VR-nettverk.

ØVRIGE AKTIVITETER

Læringsnettverk for utvikling og innføring av mentorprogram i kommuner i Troms og Finnmark (Jobbvinner)

[«Jobbvinner»](#) er et nasjonalt prosjekt i regi av KS for å rekruttere og beholde sykepleiere og helsefagarbeidere til kommunens helse og omsorgstjeneste. USHT har vært samarbeidspartner i læringsnettverket som startet opp i september 2022. Kommunene Hammerfest, Senja, Dyrøy og Tromsø har deltatt. Målet er å utvikle og innføre lokalt tilpassede mentorprogram for nytilsatt helsepersonell i kommunene. Prosjektet ble avsluttet i oktober 2024. USHT Troms har deltatt på alle samlinger i nettverket, samt bidratt med undervisning om implementering på siste samling i oktober.

Helse- og omsorgstjenester til den samiske befolkningen

USHT har ikke noen egne prosjekter per tiden som retter seg direkte mot helse- og omsorgstjenester til den samiske befolkningen, men det er besluttet at kulturforståelse om den samiske pasient er et viktig område som tas inn i de øvrige satsingsområdene. Høsten 2024 hadde Senter for omsorgsforskning og utviklingssentrene i nord, samling i Karasjok der tema for samlingen var «Kulturforståelse og kulturmøter i helse- og omsorgstjenestene».

Forskning

USHT ønsker å bidra til mer forskning i kommunene, og har i 2024 vært samarbeidspart på flere søknader med ulike forskningsmiljø på prosjekter til Norsk Forskningsråd (NFR). USHT/Tromsø kommune var hovedsøker sammen med Dyrøy kommune, SOF, UNN og CTD på en søknad under programmet «Forskning og innovasjon for å styrke bærekraften i kommunale helse- og omsorgstjenester». Et annet prosjekt, der USHT er med som samarbeidspart, fikk tilsagn om finansiering fra det samme programmet. Prosjektet heter «ColOuR, Bærekraftig innovasjon for meningsfull aldring og aldersinkluderende samfunn», og det er UiT og Vestvågøy kommune som er hovedsøkere, med flere kommuner som samarbeidspartnere. Hensikten er å utvikle en innovativ modell for uterehabilitering for eldre personer. Prosjektet vil starte opp i løpet av 2025, og USHT Troms skal bidra inn i referansegruppe samt i workshop'er.

Sammen med CTD har USHT Troms/Tromsø kommune og partnere fått innvilget forprosjekt under Pilot Helse i NFR, for prosjektet «Attraktiv og bærekraftig helsesektor ved bruk av VR og KI for kompetanseutvikling og samhandling på tvers av tjenestenivåer». Målet med forprosjektet er å utvikle et godt hovedprosjekt og bygge videre på tidligere behovskartlegging utført for Forprosjekt Pilot Helse 2023, og tilbakemeldinger på tidligere søknader til NFR.

Gjennom året har det vært samarbeid med Senter for omsorgsforskning, Nord, der USHT har bidratt inn i forskning med tanke på intervjuguider og design av case mm. USHT har bidratt i følgende publikasjoner:

- [Geografiske forskjeller i kommunal eldreomsorg i Norge – En oppsummering av kunnskap](#) av Daniel Rød og Monica Dybdahl Jakobsen.
- [Theoretical Underpinnings and the Political Priorities of Municipal Healthcare Services in Norway](#) av Daniel Rød, Vegard Stenesen og Martin Sollund Krane.

Helsefellesskapet

[Helsefellesskapet i Troms og Ofoten](#) er en viktig samarbeidspart for USHT. USHT som observatør i Strategisk samarbeidsutvalg (SSU) i Helsefellesskapet i Troms og Ofoten, og har en representant i faglig samarbeidsutvalg (FSU) for Akuttmedisin.

Helsefellesskapet var medarrangør på fysisk samling i mellomledernetverket høsten 2024, og interkommunal samhandlingsleder deltar i ressursgruppen for det samme nettverket.

Vertskommune- samarbeid

USHT deltar i flere fora i vertskommunen. Senterets ansatte deltar i ulike kvalitetsutvalg, og dette er en viktig arena slik at en er kjent med vertskommunens satsinger og områder de ønsker å forbedre. Samtidig er det en arena for USHT å gjøre seg synlig og tilgjengelig i egen kommune. De kvalitetsutvalg senteret deltar i er: Kvalitetsutvalg for sykehjem, kvalitetsutvalg for habilitering, kvalitetsutvalg for hjemmetjenesten samt overordnet kvalitetsutvalg helse og omsorg.

Leder i USHT deltar på ledersamlinger og møter i stab, helse og omsorg. Vertskommunen inviteres også til årlige samarbeidsmøte med USHT.

I tillegg til deltar medarbeidere i USHT i arrangementskomite for konferanser vertskommunen arrangerer; Legemiddelkonferansen, Ernæringskonferansen og Palliasjonskonferansen.

I februar deltok USHT på stand på utdanningsmessa sammen med Tromsø kommune.

Kommunemøter

Alle kommuner i Troms ble invitert til samarbeidsmøte med USHT høsten 2024. Det ble avholdt møter med 18 kommuner. I år har møtene hatt fokus på å styrke positive følelser og samarbeid. Hver kommune ble utfordret til å presentere tre gode ting fra egen drift, mens USHT hadde forberedt og delte tre positive ting om samarbeidet med hver kommune.

Samarbeidsmøtene er strategisk viktig arena som gir nyttig og relevant innsikt i kommunenes behov, som igjen legger grunnlaget for mer målrettede aktiviteter og tiltak. Tilbakemeldinger viser at møtene er godt mottatt, og det planlegges å fortsette med årlige samarbeidsmøter.

For å sikre kontinuerlig forbedring og tilpasning er det sendt ut evalueringsskjema til alle kommunene i Troms ved årets slutt, for å få tilbakemelding om ønsker og behov for aktiviteter, samt tilbakemelding på hvordan deltagerne synes det var å delta på samarbeidsmøtet.

Senter for omsorgsforskning

USHT samarbeider med Senter for omsorgsforskning (SOF), og har i 2024 hatt møter med forskere ved SOF for å diskutere mulige samarbeid omkring forskning og søknader på midler. I tillegg har SOF veiledet på prosjekter i USHT om KlinObsKommune og Forhåndssamtaler.

I høst var det årlig felles samling for SOF og utviklingssentrene i nord. Dette året var samlingen i Karasjok.

Innspill høringer

USHT har i løpet av året gitt høringsinnspill på stortingsmelding om akuttmedisinske tjenester. I tillegg har det blitt gitt innspill til vertskommunens helse og velferdsplan, samt et notat om omsorgsforskning fra SOF. Å gi høringsinnspill er en viktig mulighet for å påvirke praksis og politikk på en konstruktiv måte.

Kommunikasjon

USHT arbeider systematisk med kommunikasjon og synlighet rettet mot sine interessenter. I perioden 2021-24 har det vært strategisk fokus på å gjøre utviklingssenteret mer synlig i kommunene. Det er viktig at rollen til USHT blir tydelig for målgruppen, som er ansatte og ledere i kommunene i Troms. Kommunikasjonen skal være tydelig, god og gjenkjennbar. Foregående år har arbeidet vært spesielt rettet mot kommunikasjonskanaler, interessentanalyse og konkrete tiltak, og fremkommer i kommunikasjonsplanen som ble revidert i 2024. I løpet av året har det vært særlig fokus på universell utforming. Det har også blitt anskaffet en ny mal for presentasjoner som er i tråd med grafisk profil.

NETTSIDE, NYHETSBREV OG SOME

Nettsiden ansees som en sentral informasjonsarena for målgruppen. I 2024 har det vært jobbet aktivt for å få bedre funksjonalitet på nettsiden. Gjennom deltagelse i nasjonalt kommunikasjonsforum for USHT har medarbeidere hos i senteret arbeidet aktivt for å forbedre brukervennligheten på nettsiden og muligheter for å tilpasse siden og holde den oppdatert i tråd med egne mål. Alle ansatte i USHT har fått tilgang og opplæring for å publisere og redigere nettsiden til senteret.

I 2024 har det blitt sendt ut fire nyhetsbrev fra USHT. Dette er i tråd med målsetninger for senteret. Antallet abonnenter har økt med 15 %, og andelen som åpner nyhetsbrevet har økt fra 33 % til 50 %. I tillegg blir nyhetsbrevet sendt videre i organisasjonene det er sendt ut til, noe som bidrar til en bredere spredning. Deling av nyhetsbrevet via sosiale medier har også økt rekkevidden, og i snitt er det over 100 personer som åpner nyhetsbrevet via lenker på denne plattformen.

Facebook har vist seg å være den mest effektive kanalen for å nå målgruppen. Antall følgere har økt med 10 % i løpet av 2024. Innhold publisert av USHT Troms har generert 25 000 visninger og har nådd 19 000 unike brukere, noe som er en økning på nesten 35 %. Profilen har blitt besøkt 5 000 ganger, noe som er en økning på 15 %. Analyser viser at innhold fra senterets egne aktiviteter, og med flere bilder gir størst engasjement.

Følg oss på: <https://www.facebook.com/TromsUSHT>

Kontakt oss på e-post: usht@tromso.kommune.no

<https://www.utviklingssenter.no>

